

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนแออัด
คลองเตย : การศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนหมู่บ้านพัฒนา ครอบคลุมสาระสำคัญ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
5. การสรุปผลการวิจัย
6. การอภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่นานกว่า จะมีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่สั้นกว่า
2. ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนชาย หญิง จะแตกต่างกัน
3. ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาชั้นพื้นฐานและไม่ได้ศึกษาต่อ จำนวน 1,534 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และส่งแบบทดสอบความสามารถพื้นฐาน ทั้งวิชาภาษาไทยและเลขคณิต ให้ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทุก ๆ คนที่พบจนครบ 318 คน ตามขนาดตัวอย่างประชากรที่พอเหมาะที่ได้คำนวณไว้แล้ว ตามสูตรของนิยม ปุราคำ แต่แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบความสามารถพื้นฐานทั้งสองวิชาที่สมบูรณ์มีอยู่ 301 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.7

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 3 หมวด คือ หมวดภูมิหลังทั่วไป หมวดภูมิหลังทางการศึกษา และหมวดภูมิหลังของการคงสภาพการรู้หนังสือ ซึ่งเป็นทั้งคำถามแบบมีคำตอบนำและแบบไม่มีคำตอบนำและแบบทดสอบความสามารถพื้นฐานของโครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ใช้ทดสอบในปี 2524 และ 2525 ประกอบด้วย วิชาภาษาไทยและเลขคณิต มีจำนวนวิชาละ 30 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งสองวิชาสูง คือ 0.84 มีอำนาจจำแนกสูง (มัธยฐานของ r ในวิชาภาษาไทย = .58 วิชาเลขคณิต = .50) ความยากโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่า p เฉลี่ยในวิชาภาษาไทย = .63 วิชาเลขคณิต = .61)

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์และดำเนินการทดสอบด้วยตนเองพร้อมด้วยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 7 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดใช้เวลารวมทั้งสิ้น 25 วัน ดำเนินการในระหว่างวันที่ 6 มีนาคม 2529 ถึงวันที่ 18 เมษายน 2529 เก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 318 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ข้อมูลฉบับที่สมบูรณ์มีอยู่ 301 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.7 จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 3 หมวด คือหมวดภูมิหลังทั่วไปจำนวน 5 ข้อ หมวดภูมิหลังทางการศึกษาจำนวน 3 ข้อ และหมวดภูมิหลังของการคงสภาพการรู้หนังสือ จำนวน 4 ข้อ ในคำถามแบบมีคำตอบนำ มาวิเคราะห์โดยจำแนกเป็นหมวดหมู่ หาการ้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง และในคำถามแบบไม่มีคำตอบนำได้วิเคราะห์และสรุป แล้วนำเสนอในรูปความเรียง

2. นำข้อมูลจากผลการทำแบบทดสอบความสามารถพื้นฐาน ทั้งวิชาภาษาไทย เลขคณิต และจากคะแนนรวมทั้งสองวิชา มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เพื่อหาระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย และ เลขคณิตของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา เสนอผลระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย และ เลขคณิตของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และการกระจาย (s.d.) ใช้สถิติทดสอบที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย และ เลขคณิต ของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่เป็นเพศชายและหญิง ทดสอบค่าเอฟ (F) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย และ เลขคณิต ของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา จำแนกตามอาชีพและระยะเวลาที่จบการศึกษา ถ้าผลการวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ก็ทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ด้วยวิธี ทูกี (บี) [Tukey (b)]

สรุปผลการวิจัย

1. ภูมิหลังทั่วไป ภูมิหลังทางการศึกษา และภูมิหลังของการคงสภาพการรู้หนังสือของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา สรุปผลได้ดังนี้ คือ

1.1 ภูมิหลังทั่วไป ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 301 คน เป็นชาย 125 คน และหญิง 176 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 และ 58.5 ตามลำดับ ในจำนวนนี้เป็นผู้มีอาชีพ คือเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 65.1 ชายส่วนใหญ่เมื่ออาชีพรับจ้าง (ชาย 98 คน หญิง 51 คน) หญิงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระ (หญิง 36 คน ชาย 11 คน) เป็นผู้ไม่มีอาชีพคือแม่บ้าน/พ่อบ้าน และผู้ว่างงานจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 ผู้ไม่มีอาชีพเป็นหญิงมากกว่าชาย (หญิง 89 คน ชาย 16 คน) หญิงส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน (หญิง 81 คน ชาย 6 คน) และผู้ที่มีอาชีพรองมีอยู่ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3

ในจำนวนผู้ที่มิงานทำทั้งประเภทรายเดือน รายวันและรายครั้งทั้ง 196 คน เป็นผู้ที่ทำงานเป็นรายวันมากที่สุด คือ 165 คน คิดเป็นร้อยละ 84.2 และในจำนวนผู้ที่ทำงานเป็นรายวันทั้ง 165 คน ส่วนใหญ่มีวันทำงานระหว่าง 15 - 21 วัน และ 22 - 30 วันต่อเดือน เป็นจำนวน 59 คน และ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 และ 31.5 ตามลำดับ และเป็นผู้ที่ไม่ทราบจำนวนวันที่แน่นอนในการทำงานอยู่ 38 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0

ในจำนวนผู้มีอาชีพทั้ง 196 คน ได้รับรายได้ในแต่ละเดือนทั้งประเภทที่ทำงานเป็นรายเดือน รายวัน และรายครั้ง เป็นผู้ที่มีรายได้ไม่แน่นอน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 และเป็นผู้ที่มีรายได้แน่นอน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 ในจำนวน 153 คนนี้ มีเพียง 43 คนที่มีรายได้สูงกว่า 2,000 บาท และอีก 110 คน มีรายได้ตั้งแต่ 2,000 บาทลงไป รายได้ส่วนใหญ่อยูในช่วง 1,001 - 1,500 บาท

1.2 ภูมิหลังทางการศึกษา ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาชั้นพื้นฐานทั้ง 301 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาแล้วตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีส่วนช่วยให้อ่านออกเขียนได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 และส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีส่วนช่วยให้คิดเลขเป็น ในระดับปานกลาง จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9

1.3 ภูมิหลังของการคงสภาพการรู้หนังสือ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาทั้ง 301 คน ส่วนใหญ่มีโอกาสอ่านหนังสือและคิดเลขทุกวัน มีจำนวน 108 คน และ 173 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9 และ 57.5 ตามลำดับ ส่วนในโอกาสการเขียนหนังสือ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เขียนหนังสือหลาย ๆ เดือนจึงจะเขียนมีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9

ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา ส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ เขียนจดหมายและคิดเลขเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ค่าแรง และรายรับ - รายจ่ายต่าง ๆ

ในด้านการอ่าน สาเหตุใหญ่ที่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาไม่ได้อ่านหนังสือเลย คือ สายตาไม่ดี ไม่ชอบ อ่านไม่รู้เรื่อง ไม่มีเวลาดองทำงาน และไม่มีเวลา เพราะมีภาระทางครอบครัว ในด้านการเขียน สาเหตุใหญ่ที่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาไม่ได้เขียนหนังสือเลย คือ ไม่ทราบจะเขียนอะไร ไม่มีอะไรจะเขียน อาชีพที่ทำไม่ได้ใช้การเขียนใช้แต่แรงงาน ไม่ชอบ ไม่มีเวลา เกียจคร้าน เขียนไม่ค่อยได้และเขียนไม่ได้เลย และในด้านการคิดเลข สาเหตุใหญ่ที่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาไม่ได้คิดเลขเลย คือ ไม่มีเงินจะคิด ไม่ได้รับผิดชอบอะไร ทำงานตามคำสั่ง ได้เท่าไรก็จ่ายเลยไม่เคยคิด คิดไม่เป็น คิดแล้วปวดศีรษะ และมีคนอื่นคิดให้

ในด้านความต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติม ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาทั้ง 301 คน ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติมด้านการฝึกวิชาชีพระยะสั้น เช่น ช่างไฟฟ้า ฯลฯ ตั้งแต่ 30 ชั่วโมงขึ้นไปจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมา คือการอบรมเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ฯลฯ จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 และอันดับที่สามคือ เรียนศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 3 - 4 จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6

ความต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติมด้านอื่น ๆ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติมด้านกีฬาและดนตรี นอกนั้นก็เป็นผู้ฝึกศิลปะ ขั้วร้อง คีตเลข บัญชี ภาษาฮิบรู พาณิชย และพระพุทธศาสนา ในจำนวนที่ระจัดกระจายกันไป

สาเหตุใหญ่ที่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาไม่ต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติม คือ อายุมากแล้ว ไม่มีเวลา ไม่มีเงิน มีภาระทางครอบครัว สมองไม่ค่อยดี หูตาไม่ค่อยดี อยากทำมาหากินมากกว่า อายุเพราะอายุมากแล้ว คิดว่าช่วยตัวเองได้แล้ว ใจไม่รักเรียน และไม่ทราบว่า จะเรียนอะไร

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาทั้ง 301 คน ปรากฏว่า ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน ($\bar{x} = 28.827$) มีประชาชนจำนวนมากว่าครึ่งที่มีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ย คือ 156 คน คิดเป็นร้อยละ 52 และปรากฏผลลักษณะเดียวกันในวิชาภาษาไทย ($\bar{x} = 15.894$) มีจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 54 ส่วนในวิชาเลขคณิต ($\bar{x} = 12.934$) ปรากฏว่า ประชาชนที่มีระดับการรู้หนังสือวิชาเลขคณิตสูงกว่าค่าเฉลี่ย มีจำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 50

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา จำแนกตามระยะเวลาที่จบการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา จำแนกตามระยะเวลาที่จบการศึกษา ปรากฏว่า ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่นานกว่า มีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานต่ำกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่สั้นกว่าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ที่ว่า "ระดับการ

รหัสนี้สูงชันพื้นฐานของประชาชนที่จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่นานกว่า จะมีระดับการรหัสนี้สูงชันพื้นฐานสูงกว่าผู้จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่สั้นกว่า" ซึ่งในวิชาภาษาไทยและเลขคณิตก็ปรากฏผลลักษณะเดียวกัน จึงทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ตัววิธูทัก (บี) [Tukey (b)] ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

3.1 กลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 9 - 12 ปี ($\bar{x} = 33.5000$) และ 13 - 16 ปี ($\bar{x} = 33.0208$) มีระดับการรหัสนี้สูงชันพื้นฐานสูงกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาแล้วตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 25.8571$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.2 กลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 9 - 12 ปี ($\bar{x} = 18.3750$) และ 13 - 16 ปี ($\bar{x} = 17.9583$) มีระดับการรหัสนี้สูงชันพื้นฐานสูงกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาแล้วตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 14.0794$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.3 กลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 13 - 16 ปี ($\bar{x} = 15.0625$) มีระดับการรหัสนี้สูงชันพื้นฐานสูงกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาแล้วตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 11.7778$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.4 กลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 1 - 4 ปี 5 - 8 ปี และ 17 - 20 ปี ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกับกลุ่มช่วงระยะเวลาอื่นอย่างเด่นชัดขึ้นมา

4. ผลการเปรียบเทียบระดับการรหัสนี้สูงชันพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาจำแนกตามเพศ

ผลการเปรียบเทียบระดับการรหัสนี้สูงชันพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่เป็นชายและหญิง ปรากฏว่า ชายมีระดับการรหัสนี้สูงชันพื้นฐานสูงกว่าหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 ทั่วๆ "ระดับการรหัสนี้สูงชันพื้นฐานของประชาชนชาย หญิง จะแตกต่างกัน" จึงพิจารณาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของสถิติทดสอบที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

4.1 ชายมีระดับการรหัสนี้สูงชันพื้นฐาน ($\bar{x} = 31.1040$) สูงกว่าหญิง ($\bar{x} = 27.2102$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.2 ชายมีระดับการรู้หนังสือวิชาเลขคณิต ($\bar{x} = 14.5120$) สูงกว่าหญิง ($\bar{x} = 11.8125$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.3 ชายและหญิงมีระดับการรู้หนังสือวิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5. ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา จำแนกตามอาชีพ

ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา ที่มีอาชีพต่างกัน ปรากฏว่า ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่มีอาชีพต่างกันมีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 3 ที่ว่า "ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะแตกต่างกัน" จึงทดสอบความแตกต่างกันระหว่างคู่ควยวิธี ทูกี (บี) [Tukey (b)] ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

5.1 กลุ่มผู้ว่างงาน ($\bar{x} = 35.1111$) มีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานสูงกว่ากลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ($\bar{x} = 25.5532$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5.2 กลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้าง ($\bar{x} = 16.3020$) และกลุ่มผู้ว่างงาน ($\bar{x} = 19.6111$) มีระดับการรู้หนังสือวิชาภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ($\bar{x} = 13.5106$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5.3 กลุ่มที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการรู้หนังสือวิชาเลขคณิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ภูมิหลังทั่วไป ภูมิหลังทางการศึกษา และภูมิหลังของการคงสภาพการรู้หนังสือของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา อภิปรายผลดังต่อไปนี้ คือ

1.1 ภูมิลักษณ์ทั่วไป ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 301 คน เป็นหญิงมากกว่าชาย คือเป็นหญิง 176 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 ชาย 125 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 อาจจะเป็นเพราะชายส่วนใหญ่จะออกไปทำงานนอกบ้าน จะกลับมาก็ตอนเย็น ๆ หรืออยู่เฉพาะวันเสาร์และ/หรือวันอาทิตย์เท่านั้น ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากหญิงได้มากกว่าชาย ในจำนวนนี้เป็นผู้มีอาชีพ คือเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง 196 คน คิดเป็นร้อยละ 65.1 ชายส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง (ชาย 98 คน หญิง 51 คน) หญิงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระ (หญิง 36 คน ชาย 11 คน) อาจจะเป็นเพราะอาชีพรับจ้างในชุมชนส่วนใหญ่ เช่น กรรมกรรับจ้างทั่วไป กรรมกรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเรือในท่าเรือคลองเตย เป็นงานที่ต้องใช้แรงงานมากจึงเหมาะกับผู้ชายมากกว่า อาชีพอิสระในชุมชนส่วนใหญ่เป็นการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นขายของเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ทั้งประเภทของกินของใช้ พับถุงกระดาษ เก็บถุงพลาสติก เหล้าไม้ เสียบลูกชิ้น/หมูสะเต๊ะ เป็นงานที่ไม่ต้องใช้แรงงานมากนัก จึงมีหญิงประกอบอาชีพชนิดนี้มากกว่า ชาย ส่วนผู้ไม่มีอาชีพ คือ แม่บ้าน/พ่อบ้านและผู้ว่างงาน จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 ในจำนวนผู้ไม่มีอาชีพนี้เป็นหญิงมากกว่าชาย (หญิง 89 คน ชาย 16 คน) และหญิงส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน (หญิง 81 คน ชาย 6 คน) อาจจะเป็นเพราะหญิงในชุมชนใช้ชีวิตเร็ว คืออายุประมาณ 15 - 16 ปี ก็จะมีครอบครัวกันแล้ว จึงต้องทำหน้าที่แม่บ้านเลี้ยงดูลูกหลานด้วยตัวเอง เลยไม่มีเวลาทำงานหาเลี้ยงชีพ

นอกจากนั้น ยังพบว่า มีประชาชนที่มีอาชีพรองอยู่ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 อาชีพรองที่พบในชุมชน เช่น เหล้าไม้ เสียบลูกชิ้น/หมูสะเต๊ะ พับถุงกระดาษ ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ รับจ้างซักผ้า ขับรถมอเตอร์ไซด์ ขายเครื่องสำอาง ขายลูกชิ้น เป็นต้น (ดูรายละเอียดอาชีพรองในภาคผนวก ข.) เหตุผลที่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาต้องมีอาชีพรอง อาจจะเป็นเพราะอาชีพหลักของเขาส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่ไม่แน่นอน ทำเป็นครั้งคราว ขึ้นอยู่กับการมีผู้มาว่าจ้าง หรือขึ้นอยู่กับทุนทรัพย์ที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนส่วนใหญ่ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเรือในท่าเรือคลองเตย ต้องขึ้นอยู่กับการเข้ามาจอดเทียบท่าของเรือ ซึ่งไม่แน่นอน ฉะนั้น เมื่อใดที่ไม่มีงานทำเพราะเรือไม่เข้ามาจอดเทียบท่า ประชาชนเหล่านี้ก็จะหางานอื่นทำสำรองไปก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้เงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน จากการสัมภาษณ์พบว่า อาชีพหลักของคน ๆ หนึ่ง อาจจะเป็นอาชีพรองของอีกคนหนึ่ง ฉะนั้น อาชีพหลักและอาชีพรองในชุมชนส่วนใหญ่จะคล้าย ๆ กัน

ในจำนวนผู้ที่ทำงานทำทั้งรายเดือน รายวัน และรายครั้งทั้ง 196 คน เป็นผู้ที่ทำงานเป็นรายวันมากที่สุดคือ 165 คน คิดเป็นร้อยละ 84.2 และในจำนวนผู้ที่ทำงานเป็นรายวันทั้ง 165 คน ส่วนใหญ่มักทำงานระหว่าง 15 - 21 วัน และ 22 - 30 วันต่อเดือน เป็นจำนวน 59 คน และ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 และ 31.5 ตามลำดับ เป็นผู้ที่ไม่ทราบจำนวนวันที่แน่นอนในการทำงานอยู่ 38 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 จะเห็นว่าอาชีพในชุมชนส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่ไม่แน่นอน เป็นงานรับจ้างชั่วคราวแบบรายวันที่ขึ้นอยู่กับการณ์ผู้ว่าจ้าง ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาส่วนใหญ่ทำงานเป็นกรรมกรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเรือในท่าเรือคลองเตย เช่น กรรมกรแบกของขึ้นจากเรือลงจากเรือ ทำความสะอาดเรือ ผ่าน้ำตาล คู้ยข้าวโพด เป็นต้น (ดูรายละเอียดอาชีพในท่าเรือคลองเตยในภาคผนวก ข.) เพราะชุมชนหมู่บ้านพัฒนาอยู่ใกล้กับท่าเรือคลองเตย งานจะมีก็ต่อเมื่อมีเรือเข้ามาจอดเทียบท่าเท่านั้น ซึ่งการที่เรือจะเข้ามาในแต่ละครั้งก็ใช้เวลาไม่แน่นอน ประชาชนจะไม่สามารถทราบได้เลยว่าเรือจะมาเมื่อไร จะมาหรือไม่ งานของประชาชนที่ขึ้นอยู่กับเรือจึงมักตกงานเป็นระยะๆ หรืองานที่ขึ้นอยู่กับความเพียงพอของทุนทรัพย์ที่มีอยู่ โดยเฉพาะอาชีพการขายของเล็กๆ น้อยๆ จากการสังเกตพบว่าประชาชนมักจะขายของรับประทานครึ่งวัน เช่น ลูกชิ้นปิ้ง ปลาหมึกปิ้ง หมูปิ้ง ขนมเค้ก ๆ หอละ 1 - 2 บาท ของใช้กระจุกกระจิกต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งการขายของเหล่านี้ขึ้นอยู่กับว่าวันนี้จะมีเงินทุนเพียงพอที่จะไปซื้อของมาขายหรือไม่ ถ้าวันไหนไม่มีเงินทุนเพียงพอก็จะหยุดอยู่บ้าน

ในจำนวนผู้มีอาชีพทั้ง 196 คน ใ้รับรายได้ในแต่ละเดือนทั้งประเภทที่ทำงานเป็นรายเดือน รายวัน และรายครั้ง เป็นที่ผู้มีรายได้ไม่แน่นอน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 และเป็นผู้มีรายได้แน่นอนมีจำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 และในจำนวน 153 คนนี้ มีเพียง 43 คนที่มีรายได้สูงกว่า 2,000 บาท และอีก 110 คน มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท ลงไป รายได้ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 1,001 - 1,500 บาท จะเห็นว่ารายได้ของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ แต่ต้องมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นหลังจากที่ไ้ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาอย่างถูกกฎหมายในโครงการ 70 ไร่ เพราะประชาชนต้องจ่ายค่าเช่าที่ดิน ค่าปลูกสร้างบ้าน ค่าน้ำประปา และค่าไฟฟ้าทุกเดือน ทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีที่อยู่สบายขึ้น แต่กลับมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ การใหญ่มีเงินจึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่แพร่หลายในชุมชน อัตราดอกเบี้ย เช่น ร้อยละ 4 บาทต่อวัน ร้อยละ 20 บาทต่อเดือน และยังมีในอัตราอื่น ๆ อีก แล้วแต่ความสนิสนมและการ

ตกลงของทั้งสองฝ่ายไม่มีอะไรแน่นอน ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีภาระหนี้สินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งในเรื่องหนี้สินนี้ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนามีทั้งภาระหนี้สินจากการกู้ยืมเงินและจากการผ่อนซื้อสินค้า

1.2 ภูมิหลังทางการศึกษา ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาชั้นพื้นฐานทั้ง 301 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาแล้วตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป มีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดการเปลี่ยนระบบชั้นเรียนและการใช้หลักสูตรใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นไป ที่ให้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 6 ปีทั่วประเทศ ทำให้เด็ก ๆ ในชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็จะเหลือแต่เพียงคนรุ่นเก่าเท่านั้นที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และขณะที่ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนใหญ่จะพบแต่คนสูงอายุอยู่บ้านเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน คนหนุ่มคนสาวจะออกไปทำงานกัน นอกจากตอนเย็นและวันเสาร์ - อาทิตย์เท่านั้นที่พบคนหนุ่มสาวมากขึ้น เพราะเป็นเวลาหยุดจากงาน

ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีส่วนช่วยให้อ่านออกเขียนได้มากที่สุด มี 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 จากการสัมภาษณ์พบว่าอาจจะเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่คิดว่า ถ้าไม่มีโรงเรียนก็คงจะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เลย และส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโรงเรียนมีส่วนช่วยให้คิดเลขเป็นอยู่ในระดับปานกลางมี 117 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 จากการสัมภาษณ์พบว่า อาจจะเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่คิดว่า ครูในโรงเรียนบางคนไม่เอาใจใส่ คุ้เกินไป เช่นถ้าไม่ทำการบ้านส่งครูจะถูกลงโทษ

1.3 ภูมิหลังของการคงสภาพการรู้หนังสือ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาทั้ง 301 คน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เขียนหนังสือ หลาย ๆ เดือนจึงจะเขียน มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 ในเรื่องนี้ แฟรงค์ ลอแบ็ค (Frank Lauback) (อ้างถึงในวีรศักดิ์ สังสนา 2527 : 104) ได้ให้ข้อคิดว่า "ระดับการรู้หนังสือขั้นต่ำ เมื่อไม่มีโอกาสใช้ จะทำให้เกิดการลืมได้อย่างรวดเร็ว" เกรย์ (William S. Gray 1956 : 21) และ มาจอร์รี่ ดาย (Majorie Dye 1964 : 1) ก็ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องเดียวกันนี้ว่า "ทักษะในการอ่านและการเขียนเป็นสิ่งจำเป็น ต้องมีการฝึกฝนอยู่เสมอ หากละเลย จะเป็นผลต่อสภาพการรู้หนังสือ" และ ประดิพันธ์ อูปรมย์ (2518 : 16) ได้กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า "สิ่งใดก็ตามหากขาดการฝึกฝนไม่ได้รับการอบรมทบทวนในสิ่งที่เรียนไปแล้ว หรือได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม ย่อมทำให้เกิดการ

ลุ่มง่าย"

ในด้านการอ่านพบว่าประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นอกนั้นก็ เป็นหนังสือนิตยสาร วารสารที่มีวางขายตามแผง หนังสือทั่วไป ไบเบิล/หนังสือแจกข่าว กระดาษพับถุง ไบเสรีจค่าน้ำประปา ไบเสรีจค่าไฟฟ้า แผ่นโปสเตอร์ ป้ายประกาศ และสอนลูกหลานหรือน้องทำการบ้าน เป็นต้น ซึ่งในเรื่องความสำคัญของหนังสือพิมพ์สอดคล้องกับกุหลาบ หวังคีรีสิกุล (2517 : 17) และผลงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติร่วมกับกรมสามัญศึกษา (2517 : 31) ที่พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาที่อยู่ในถิ่นที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน มีความคงอยู่ของการรู้หนังสือสูงกว่าผู้ที่อยู่ในถิ่นที่ไม่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ และสอดคล้องกับ สุพจน์ ประเสริฐศรี (2518 : 156) ที่พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดอัตราการลุ่มสูง เพราะไม่มีหนังสือจะอ่านและตราใบไค้การส่งเสริมการอ่านมีเฉพาะในโรงเรียน แต่ไม่มีหนังสือให้อ่านในชีวิตจริง อัตราการลุ่มหนังสือก็ยังมีอยู่ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันตัก อินทริกานนท์ และคณะ (2522 : 39) ที่พบว่าจากการสำรวจสภาพการอ่านหนังสือของไทย ในปัจจุบันพบว่า การอ่านส่วนใหญ่มีอยู่แต่ในโรงเรียน เด็กอ่านแต่ในหนังสือตำราเท่านั้น เพราะฉะนั้นเด็กจบชั้นประถมปีที่ 4 ถ้าไม่ไค้เรียนต่อสองปีให้หลังก็ลุ่มหมดอ่านไม่ออก ทั้งนี้เพราะหลังออกจากโรงเรียนแล้ว เด็กไม่ไค้อ่านหนังสืออีกเลยไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสารหรืออื่น ๆ แม้ในโรงเรียนเองยังไม่มีการส่งเสริมให้นักเรียนสนใจและรักการอ่านอย่างแท้จริง

สาเหตุใหญ่ที่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาไม่ไค้อ่านหนังสือเลยคือสายตาไม่ดี ไม่ชอบ อ่านไม่รู้เรื่อง ไม่มีเวลาต้องทำงาน และไม่มีเวลาเพราะมีภาระทางครอบครัว สำหรับในด้านสายตาที่เป็นปัญหา จากการสังเกตขณะสัมภาษณ์ พบว่าประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาส่วนใหญ่ที่รู้ว่าสายตาสั้นหรือสายตายาวก็ไม่ไค้สวมแว่นตาเพราะไม่มีเงินจะซื้อ โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะมีปัญหาด้านสายตาและสภาพร่างกายมาก ซึ่งก็เป็นเรื่องปกติของสังขารคนเราที่จะต้องเสื่อมไปตามกาลเวลา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Hershey (อ้างถึงในอุนต์ นพคุณ 2527 : 37) ที่ว่า "ผู้ใหญ่วัยเริ่มแรกจะมีระบบการเคลื่อนไหวและกล้ามเนื้อที่เจริญสูงสุด ความเจริญของกล้ามเนื้อโดยปกติจะเจริญสูงสุด ประมาณอายุ 23 - 27 ปี

อุนต์ นพคุณ กล่าวต่อไปว่า (2527 : 37 - 38)

... และจะเริ่มเสื่อมลง เมื่ออายุประมาณ 30 ปี ภายหลังจากอายุ 30 ปี อัตราความเสื่อมถอยจะเริ่มเกิดขึ้น แต่ความมากน้อยของความเสื่อมนั้น ขึ้นอยู่กับการใช้กล้ามเนื้อและร่างกายของแต่ละคน และเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ในเรื่องของการใช้สายตา และการไคยีนเสียง ซึ่งสำคัญในเรื่องการเรียนการสอนนั้น ก็ปรากฏว่า สำหรับวัยเริ่มแรกนี้ ผู้ใหญ่มีประสิทธิภาพสูงสุด แต่เช่นเดียวกับระบบกล้ามเนื้อ คือประมาณอายุ 25 ปี ความสามารถในการใช้สายตาในที่มืดและความสามารถในการไคยีนเสียงที่มีความถี่สูง เริ่มเสื่อมถอยลงและหลังจากนั้นก็เริ่มเสื่อมถอยลงเรื่อย ๆ

ในด้านพลังทักษะ (Psychomotor) อันหมายถึงความถึงทักษะในการทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยความคล่องแคล่ว ประสานงานอย่างมีระบบระหว่างอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายนั้น เช่น การวิ่ง วายน้ำ เคนรำ ผู้ใหญ่ในช่วงอายุวัยเริ่มแรกจะมีความคล่องแคล่วที่สุด

สำหรับผู้ที่ไม่ชอบอ่านหนังสือ และผู้ที่อ่านหนังสือไม่รู้เรื่อง จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ที่ไม่ชอบอ่านหนังสือเขาจะไม่จับหนังสือเลย ส่วนผู้ที่อ่านหนังสือไม่รู้เรื่อง ก็รู้สึกว่าจะไม่อยากจะอ่านหนังสืออีกและสาเหตุใหญ่อีกประการหนึ่งก็คือ เรื่องไม่มีเวลา ทำให้ไม่มีโอกาสได้อ่านหนังสือ จากการสังเกตพบว่า บางคนไม่มีเวลาเพราะต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ และบางคนไม่มีเวลาเพราะมีภาระหน้าที่ในฐานะแม่บ้าน/พ่อบ้าน เช่น ต้องทำงานบ้าน เลี้ยงลูกหลาน เป็นต้น

ในด้านกาเขียน ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาส่วนใหญ่จะเขียนจดหมาย นอกนั้นก็จะเป็นการเซ็นชื่อในโอกาสต่าง ๆ เช่น เซ็นชื่อไปทำงาน เซ็นชื่อรับทราบ เซ็นชื่อหนังสือจากโรงเรียนในฐานะผู้ปกครอง เซ็นชื่อทำบัตรต่าง ๆ จดรายการซื้อของที่จะนำมาขาย จดหน่วยใต้ดิน เขียนเล่น ๆ และสอนลูกหลานหรือน้องทำการบ้าน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการเขียนหนังสือของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาเป็นการเขียนง่าย ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเขียนจดหมายถึงญาติที่อยู่ต่างจังหวัดหรือถึงเพื่อน ๆ ที่สนิทกัน นอกนั้นก็เป็นการเซ็นชื่อในโอกาสต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว จึงมิได้มีการฝึกทักษะด้านการเขียนมากนัก

สาเหตุใหญ่ที่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาไม่ได้เขียนหนังสือเลย คือ ไม่ทราบจะเขียนอะไร ไม่มีอะไรจะเขียน อาชีพไม่ได้ใช้การเขียนใช้แต่แรงงาน ไม่ชอบ ไม่มีเวลา เกียจคร้าน เขียนไม่ค่อยได้ และเขียนไม่ได้เลย ถ้ามองในภาพรวม อาจจะถูกกล่าวได้ว่าชีวิตประจำวันของประชาชนเหล่านี้ ส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวข้องกับการเขียน นาน ๆ จะเขียนสักครั้ง จึงทำให้เขียนไม่ค่อยได้ หรือเขียนไม่ได้เลย จากการตรวจแบบทดสอบในช่องที่ให้เขียนชื่อและนามสกุลของตัวเองก่อนจะทำแบบทดสอบ พบว่า มีอยู่หลายคนที่ยังเขียนชื่อ และนามสกุลของตัวเองไม่ได้ เขียนสลับพยัญชนะบ้าง เขียนสระและวรรณยุกต์ผิดตำแหน่งบ้าง

ในด้านความคิดเลข ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาส่วนใหญ่จะคิดเลขเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ค่าแรงตัวเองและของสามีหรือภรรยา และรายรับ - รายจ่ายต่าง ๆ นอกนั้นก็เป็นการคิดเลขในด้านอื่น ๆ เช่น คิคค่าไร - ชาดทุน ใช้ในการค้าขาย เล่นไพ่ เล่นแชร์ คิคดอกเบียเงินกู้ คิคค่าใช้จ่ายส่วนตัว และสอนลูกหลานหรือน้องทำการบ้าน จะเห็นได้ว่าประชาชนใช้การคิดเลขในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง จากการสัมภาษณ์พบว่า มีอยู่หลายคนที่ตอบว่า จำเป็นต้องคิดการรายรับ - รายจ่าย และ ค่าแรงเอง เพราะกลัวถูกโกง

สาเหตุใหญ่ที่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา ไม่ได้คิดเลขเลย คือ ไม่มีเงินจะคิด ไม่ได้รับผิดชอบอะไร ทำงานตามคำสั่ง ได้เท่าไรก็จ่ายเลยไม่เคยคิด คิคไม่เป็น คิคแล้วปวดศีรษะ และมีคนอื่นคิคให้ อาจจะเป็นเพราะประชาชนเหล่านี้ไม่ได้มีเงินมากมายที่จะต้องคิด ได้เท่าไรก็จ่ายไปเลย จึงไม่มีความจำเป็นในการคิดเลข

ในด้านความต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติม ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาทั้ง 301 คน ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติมด้านการฝึกวิชาชีพพระยะสัน เช่น ช่างไฟฟ้า ฯลฯ ตั้งแต่ 30 ชั่วโมงขึ้นไป มีจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมาคือ การอบรมเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ฯลฯ จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 และอันดับที่สาม คือ เรียนศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 เหตุที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อในด้านการฝึกวิชาชีพ อาจจะเป็นเพราะมีการศึกษาคำ รายได้น้อย จึงต้องการศึกษาต่อในด้านวิชาชีพ เพื่อให้มีทักษะเพียงพอสำหรับนำไปใช้ในการประกอบอาชีพตามที่ตนถนัดและมีทุนทรัพย์เพียงพอ เนื่องจากการเรียนวิชาชีพนี้ไม่ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน และยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการหาเลี้ยงชีพได้ทันที จากการสัมภาษณ์พบว่า มีอยู่หลายคนที่ตอบว่าเรียนอะไรก็ได้ที่ฝึงานทำ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของโรงเรียนตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530 - 2534) ในข้อที่ 2 ที่ว่า "ส่งเสริมการฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและท้องถิ่น" และข้อที่ 3 ที่ว่า "ปรับปรุงคุณภาพการฝึกวิชาชีพพระยะสันและยกระดับฝีมือแรงงาน" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี 2529)

ในด้านความต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติมด้านอื่น ๆ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติมในด้านกีฬาและดนตรี นอกนั้นก็เป็นผู้คิดปะ ฆรรด คิดเลข บัญชี ภาษาฮิบรู พาดิษย์และพระพุทธศาสนา ในจำนวนที่ระจัดกระจายกันไป จากการสัมภาษณ์ พบว่า ในด้านกีฬา ประชาชนที่เลือกให้เหตุผลว่า เพราะอยากให้ร่างกายแข็งแรง ส่วนเหตุผลที่เลือก ดนตรี ประชาชนตอบว่าก็เพราะใจรัก

สาเหตุใหญ่ที่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาไม่ต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติม คือ อายุ มากแล้ว ไม่มีเวลา ไม่มีเงิน มีภาระทางครอบครัว สมองไม่ค่อยดี หูตาไม่ค่อยดี อยากทำมาหากินมากกว่า อายุเพราะอายุมากแล้ว คิดว่าช่วยตัวเองได้แล้ว ใจไม่รักเรียน และไม่ทราบว่า จะเรียนอะไร ซึ่งส่วนใหญ่อาจจะเป็นเพราะประชาชนเหล่านี้ คิดว่าตัวเองแก่เกินไปสำหรับการเรียน และคิดว่าไม่มีความจำเป็นต้องศึกษาต่อเพิ่มเติมอีก

จะเห็นได้ว่า ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อเพิ่มเติม และจากการสัมภาษณ์พบว่า แต่ละคนมีความกระตือรือร้นในการที่จะได้ศึกษาต่อเพิ่มเติมมาก ซึ่งใน เรื่องนี้นับว่าเป็นมิติใหม่ของประชาชนในชุมชนแออัดในด้านการศึกษา

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชน หมู่บ้านพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนใน ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาทั้ง 301 คน ปรากฏว่าระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน (\bar{x} 28.827) มีประชาชน จำนวนมากกว่าครึ่งที่มีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ย คือ 156 คน คิดเป็นร้อยละ 52 และปรากฏผลลักษณะเดียวกันในวิชาภาษาไทย (\bar{x} = 15.894) มีจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 54 ส่วนในวิชาเลขคณิต (\bar{x} = 12.934) ปรากฏว่าประชาชนที่มีระดับการรู้หนังสือวิชาเลขคณิต สูงกว่าค่าเฉลี่ย มีจำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 50 อาจจะเป็นเพราะประชาชนในชุมชนหมู่บ้าน พัฒนาส่วนใหญ่ผ่านการต่อสู้เรื่องที่อยู่อาศัยมาเป็นเวลานานนับสิบ ๆ ปี จนปัจจุบันมีความมั่นคงในด้านที่ อยู่อาศัย จึงมีความกระตือรือร้นในด้านการศึกษามากขึ้น จากการสัมภาษณ์นายสมพงษ์ พักปุย หัวหน้าฝ่ายวิชาการ มูลนิธิคองประทีป (สมพงษ์ พักปุย, สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า "ชาวบ้าน กระตือรือร้นในเรื่องการศึกษามากขึ้น สังเกตได้จากการนิยมส่งลูกหลานเข้าเรียน ฝึกกับสมัยเมื่อ ประมาดลึกลับกว่าปีก่อน ตอนที่คุณครูประทีป อึ้งทรงธรรม เปิดโรงเรียนวันละบาท คุณครูประทีป

ต้องคอยออกไปขอร้องให้ชาวบ้านนำลูกหลานไปเล่าเรียน แต่ในปัจจุบันกลับพบว่าโรงเรียนอนุบาล
 ทงประทีป สังกัฒมูลนิธิทงประทีป และโรงเรียนชุมชนหมู่บ้านพัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่อยู่
 ในชุมชน มีเด็กนักเรียนสมัครเรียนจนเต็มทุกครั้งที่เปิดรับสมัคร" ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องพิสูจน์ได้ว่า
 ขณะนี้ประชาชนได้ตื่นตัวในด้านการศึกษามากขึ้น และเนื่องจากชุมชนหมู่บ้านพัฒนาอยู่ในเมืองหลวง
 อิทธิพลของสื่อมวลชนทุกแขนงจึงมีบทบาทมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนทางโทรทัศน์และวิทยุ
 จากการสังเกตของผู้วิจัยเมื่อตอนลงไปเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีโทรทัศน์ดู มี
 วิทยุฟัง และถ้าบ้านไหนไม่มีเป็นของตัวเอง ก็สามารถอาศัยดูและฟังจากเพื่อนบ้านได้ เช่นเดียวกับ
 กับกรณีศึกษา : นายจุ่น แซ่ฮ้อย (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ง.) ที่พอมีเวลารว่างก็จะไปดูข่าว
 เวลา 20 นาฬิกา จากเพื่อนบ้านใกล้เคียง และเรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชนนี้ สอดคล้องกับงานวิจัย
 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 72) ที่พบว่าอิทธิพลของสื่อมวลชน
 จะมีส่วนช่วยให้สภาพการรู้หนังสือเพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาผลการทดสอบรวมทั้งหมดทั่วประเทศ
 ทั้งวิชาภาษาไทยและเลขคณิตของโครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ที่ไปทดสอบเมื่อปี 2524 และ 2525 พบ
 ว่าโดยเฉลี่ยแล้วนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั่วประเทศตอบแบบทดสอบถูกประมาณครึ่งหนึ่งของแบบ
 ทดสอบทั้งหมด (วิชาภาษาไทย $\bar{x} = 15.61$ S.D. = 6.13, วิชาเลขคณิต $\bar{x} = 15.51$ S.D.
 = 6.50) [วิเชียร เกตุสิงห์ : 4 (อัครสำเนา)] ส่วนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา พบว่าในวิชาภาษาไทย
 ไทย $\bar{x} = 15.894$ S.D. = 6.345 วิชาเลขคณิต $\bar{x} = 12.934$ S.D. = 6.349 และชั้น
 พื้นฐาน $\bar{x} = 28.827$ S.D. = 11.174 เมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ของ
 ประชาชนทั้งสองกลุ่ม พบว่า ในวิชาภาษาไทย ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาสามารถทำแบบ
 ทดสอบได้ในระดับเดียวกับประชาชนทั่วประเทศ (ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา $\bar{x} = 15.894$
 ประชาชนทั่วประเทศ $\bar{x} = 15.61$) ส่วนในวิชาเลขคณิต ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาทำแบบ
 ทดสอบได้ต่ำกว่าประชาชนทั่วประเทศ (ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา $\bar{x} = 12.934$ ประชาชน
 ทั่วประเทศ $\bar{x} = 15.51$) ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาส่วนใหญ่
 จะคิดเลขโดยใช้แต่การบวกและลบเลขที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเท่านั้น คุณและหารแทบจะไม่ได้
 ใช้หรือบางคนไม่ได้ใช้เลย เพราะไม่มีความจำเป็นต้องใช้

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา
 จำแนกตามระยะเวลาที่จบการศึกษา เพศ และอาชีพ

3.1 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา จำแนกตามระยะเวลาที่จบการศึกษา ปรากฏว่า ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา กลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่นานกว่า มีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานต่ำกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่สั้นกว่า อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในข้อที่ 1 ที่ว่า "ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่นานกว่า จะมีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาแล้วในระยะเวลาที่สั้นกว่า" ซึ่งในวิชาภาษาไทยและเลขคณิต ก็ปรากฏผลลักษณะเดียวกัน

จากความแตกต่างของระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทยและเลขคณิตของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่มีระยะเวลาที่จบการศึกษาต่างกันดังกล่าว จึงทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ตัววิจัยที (บี) [Tukey (b)] พบว่ากลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 9 - 12 ($\bar{x} = 33.5000$) และ 13 - 16 ปี ($\bar{x} = 33.0208$) มีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานสูงกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาแล้วตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 25.8571$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในวิชาภาษาไทย กลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 9 - 12 ปี ($\bar{x} = 18.3750$) และ 13 - 16 ปี ($\bar{x} = 17.9583$) มีระดับการรู้หนังสือวิชาภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาแล้วตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 14.0794$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และในวิชาเลขคณิต กลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 13 - 16 ปี ($\bar{x} = 15.0625$) มีระดับการรู้หนังสือวิชาเลขคณิตสูงกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาแล้วตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 11.7778$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 อาจจะเป็นเพราะประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 9 - 12 ปี และ 13 - 16 ปี ส่วนใหญ่กำลังอยู่ในวัยทำงาน จึงได้รับความรู้อื่น ๆ จากการทำงาน และยังมี การแลกเปลี่ยนพูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้ความรู้อื่น ๆ มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และยังทำงานหลายปี ความรู้และประสบการณ์ก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2512 : 41) ที่พบว่า การที่ผู้จบจากโรงเรียนไปหลายปีทำคะแนนได้ดีนั้น เพราะเหตุว่าเมื่ออายุเพิ่มขึ้น ประสบการณ์ ความนึกคิดก็กว้างขวางขึ้นตามไปด้วย บางคนออกไปประกอบอาชีพที่ต้องใช้วิชาต่าง ๆ ที่เรียนมาจากชั้นประถม บางคนก็เป็นทหารหรือวชพระมาแล้ว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยเสริมสร้างให้ความรู้ที่ได้เรียนมาจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดีขึ้น และจากงานวิจัยของวีระพล ทองเจิม (2526 : 73) ที่พบว่า ผู้ที่

จบชั้นประถมศึกษาออกไปแล้ว 5 - 8 ปี มีความรับผิดชอบสูง มีฐานะเพิ่มขึ้นตามวัย เมื่อไปประกอบอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ช่วย ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม มีประสบการณ์ในการทำงาน มองเห็นความจำเป็นของการอ่านการเขียนหนังสือ ที่จะมีส่วนช่วยยกระดับการทำงานของตนเองให้ก้าวหน้ามีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีโอกาสได้รับความรู้เพิ่มเติมจากสื่อมวลชนในด้านต่าง ๆ ทำให้สภาพการรู้หนังสือดีกว่ากลุ่มที่จบออกไปแล้ว 1 - 4 ปี สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ในกลุ่มที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 1 - 4 ปี และ 5 - 8 ปี ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกับกลุ่มช่วงระยะเวลาอื่นอย่างเด่นชัดขึ้นมา ส่วนประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาแล้วตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จบการศึกษาชั้นพื้นฐานมาแล้วนานนับสิบ ๆ ปี และจะอยู่คู่แ老伴ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน จากการสังเกตขณะสัมภาษณ์ พบว่า มีอยู่หลายคนที่มีปัญหาด้านสายตา ทั้งสายตาสั้นและสายตายาว เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะประชาชนเหล่านี้ไม่มีเงินที่จะซื้อแว่นตามาสวมหรือแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว จึงปล่อยเลยตามเลย และอีกประการหนึ่ง เนื่องจากอายุมาก สภาพร่างกายในส่วนอื่นๆ ก็เสื่อมคุณภาพลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักจิตวิทยาที่ว่า "ระยะเวลาจะเป็นตัวแปรที่ทำให้มีผลต่อการจำการลืมมาก"

ถึงแม้ว่าในส่วนของการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานที่จำแนกตามระยะเวลาที่จบการศึกษานี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังกล่าว แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของแกดกิล (Gadgil) แห่งสถาบันวิจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ประเทศอินเดีย (อ้างถึงในมยุรี ศรีชัย 2516 : 2) ที่พบว่า ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาตอนต้นมาเป็นเวลา 20 ปี มีอยู่เป็นจำนวนน้อยที่สามารถอ่านออกเขียนได้เช่นเดิม

3.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา จำแนกตามเพศ ปรากฏว่าชายมีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานสูงกว่าหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 ที่ว่า "ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนชายหญิง จะแตกต่างกัน" ดังปรากฏผลว่า ชายมีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน ($\bar{x} = 31.1040$) สูงกว่าหญิง ($\bar{x} = 27.2102$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษา (2520 : 31 - 32) ที่พบว่า นักศึกษาชายมีความสามารถอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็นมากกว่านักศึกษาหญิง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของอาห์เหม็ด (Ahmed Mushtag 1973 : 43 - 54) ที่พบว่า เพศชายมีความคงอยู่ของการรู้หนังสือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากเพศหญิง อาจจะเป็นเพราะประชาชนชายในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา นอกจากจะทำงานนอกบ้าน ทำให้มีการพัฒนาความรู้แล้ว ในเวลาว่าง ชายยังมีการ

พบปะกับเพื่อนฝูงตามวงเหล้า ตามร้านกาแฟ หรือตามวงไฟ และในวิชาเลขคณิตก็ปรากฏผลลักษณะเดียวกันคือชายมีระดับการรู้หนังสือวิชาเลขคณิต ($\bar{x} = 14.5120$) สูงกว่าหญิง ($\bar{x} = 11.8125$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถกล นิรันดร์ศิริโรจน์ (2521 : 47) ที่พบว่า ประชากรที่เป็นเพศชายและหญิงมีระดับความรู้วิชาเลขคณิตไม่แตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะประชาชนชายในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา ส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงมีการคิดเลข เช่น คิดค่าแรง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทำให้ได้มีการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลา ส่วนในวิชาภาษาไทยปรากฏว่า ชายและหญิงมีระดับการรู้หนังสือวิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของถกล นิรันดร์ศิริโรจน์ (2521 : 47) ที่พบว่า ประชากรเพศชายและหญิงมีระดับความรู้วิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน

3.3 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา จำแนกตามอาชีพ ปรากฏว่า ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 3 ที่ว่า "ระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะแตกต่างกัน" ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประทีป แสงเปี่ยมสุข (2526 : 97) ที่พบว่า ผู้ที่มีอาชีพต่างกันมีสภาพการรู้หนังสือในคะแนนทั้งสองวิชารวมกัน แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2512 : 83) ที่พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการรู้หนังสือตามอาชีพต่าง ๆ อาชีพไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษาไทยและคณิตศาสตร์แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของถกล นิรันดร์ศิริโรจน์ ที่พบว่า ประชากรที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการรู้หนังสือวิชาภาษาไทย เลขคณิต ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพล ทองเจิม (2526 : 73) กัญญา เอกวานิช (2526 : 76) และวีรศักดิ์ สังสนา (2527 : 101) ที่พบว่า ผู้ที่มีอาชีพต่างกัน มีสภาพการรู้หนังสือไม่แตกต่างกัน และในวิชาภาษาไทยก็ปรากฏผลลักษณะเดียวกัน คือ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการรู้หนังสือวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประทีป แสงเปี่ยมสุข (2526 : 97) ที่พบว่า ผู้ที่มีอาชีพต่างกัน มีสภาพการรู้หนังสือไม่แตกต่างกันในวิชาภาษาไทย

จากความแตกต่างของระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน และวิชาภาษาไทยของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่มีอาชีพต่างกันดังกล่าว จึงทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ด้วยวิธีดูกี (บี) [Tukey (b)] พบว่ากลุ่มผู้ว่างงาน ($\bar{x} = 35.1111$) มีระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐาน

สูงกว่ากลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 25.5532$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และกลุ่มผู้มีอาชีพรับจ้าง ($\bar{X} = 16.3020$) และกลุ่มผู้ว่างงาน ($\bar{X} = 19.6111$) มีระดับการรู้หนังสือวิชาภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 13.5106$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 อาจจะเป็นเพราะอาชีพรับจ้าง เช่น กรรมกรทั่วไป กรรมกรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเรือในท่าเรือคลองเตย ลูกจ้างตามหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ในบางตำแหน่งผู้ที่เป็นลูกจ้างจะต้องมีการใช้การอ่านการเขียนหนังสือ เช่น เขียนชื่อไป - กลับเวลาทำงาน เขียนและคิดค่าแรงของตัวเอง นับและเขียนจำนวนสินค้า เขียนชื่อรับของ และถ้าเป็นหัวหน้าก็ต้องรับผิดชอบเขียนชื่อและคิดค่าแรงของลูกน้องทุกคน นอกจากนั้น ในเวลาพักตอนกลางวัน (เวลา 12.00 - 13.00 น.) หรือในช่วงรอผู้มาว่าจ้าง ก็จะมีเวลานั่งอ่านหนังสือพิมพ์ และ/หรือหนังสืออื่น ๆ บ้างด้วย สำหรับผู้ว่างงานในชุมชน จะมีเวลาว่างมาก โอกาสที่จะได้อ่านได้เขียนหนังสือและได้คิดเลข จึงมีมากกว่าผู้มีอาชีพรับจ้างและผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ทำให้ความรู้ต่างๆ มีการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลา ส่วนอาชีพอิสระที่ปรากฏในชุมชนมักจะเป็นอาชีพที่ไม่ได้ใช้ความรู้ด้านการอ่านการเขียนหนังสือและการคิดเลขมากนัก หรือแทบไม่ได้ใช้เลย เช่น พับถุงกระดาษ เก็บถุงพลาสติก เหลาไม้เสียบลูกชิ้น/หมูสะเต๊ะหรือค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ประกอบ และผู้ประกอบการอาชีพอิสระมักจะมีภาระครอบครัวและพะวงในการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ได้รายได้มาก ๆ จึงแทบไม่มีเวลาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ความรู้ไม่มีการพัฒนา ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา 2512 : 47) ที่พบว่า การประกอบอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ช่วย ทำให้สภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาดีขึ้น

ส่วนในวิชาเลขคณิต ปรากฏว่า ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการรู้หนังสือวิชาเลขคณิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประทีป แสงเปี่ยมสุข (2526 : 96) ที่พบว่า ผู้ที่มีอาชีพต่างกัน มีสภาพการรู้หนังสือวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะอาชีพแต่ละอาชีพในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาใช้การคิดเลขง่าย ๆ เหมือนกัน ในอาชีพที่มีรายได้ คือ อาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง ก็คิดเลขในเรื่องเกี่ยวกับค่าแรง รายรับ - รายจ่ายเสียส่วนมาก ส่วนผู้ที่ไม่มียาได้ คือ แม่บ้าน/พ่อบ้านและผู้ว่างงาน ก็มักคิดเลขเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเล็ก ๆ น้อย ๆ ในครอบครัวหรือส่วนตัว และจากการสัมภาษณ์พบว่าอาชีพดังกล่าว ทุกอาชีพทั้งอาชีพที่มีรายได้และอาชีพที่ไม่มีรายได้ส่วนใหญ่ใช้การคิดเลขแต่ใน

คานวุกและสบเท่านั้น คุณและหารแทบไม่ได้ใช้หรือไม่ได้ใช้เลยเพราะไม่มีความจำเป็นต้องใช้ เช่นเดียวกับกรณีศึกษา : นางสาวภา สืบมี (ครูรายละเอียดในภาคผนวก ง.) ที่มีอาชีพเก็บถุงพลาสติก เธอใช้แต่การบวก ลบ และคูณ เพื่อขายถุงพลาสติกที่เธอเก็บได้ ส่วนการหารเธอไม่ได้ใช้เลย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

1.1 ควรส่งเสริมให้ผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีโอกาสได้รับการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษาตามความต้องการของเขา เพื่อให้สามารถนำทักษะเหล่านี้ไปประกอบอาชีพ และควรส่งเสริมความรู้ทางด้านสายสามัญ เพื่อให้คงสภาพการรู้หนังสือ และป้องกันการลืมหนังสือ โดยไม่กระทบกระเทือนเวลาการประกอบอาชีพ และมีค่าเล่าเรียนที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของเขา

1.2 เนื่องจากประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาส่วนใหญ่ มีโทรทัศน์ดู มีวิทยุฟัง สื่อมวลชนดังกล่าวจึงมีบทบาทในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมาก เพราะเข้าถึงประชาชนได้ง่ายจึงควรมีการส่งเสริม และปรับปรุงรายการทางโทรทัศน์และวิทยุ ให้มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนยิ่งขึ้นกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น จัดให้มีการสอนการประกอบอาหาร การทำขนม การรู้จักสร้างงานให้ตนเอง การรู้จักหาวิธีใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และการจัดให้มีตัวหนังสือประกอบเรื่องและภาพปรากฏบนจอโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

1.3 ควรมีโครงการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานรักการอ่านหนังสือ การเขียนหนังสือ และการคิดเลข เพื่อเป็นการพัฒนาให้ความรู้ของผู้จบการศึกษาระดับนี้มีความรู้ยิ่งขึ้น

1.4 ควรมีโครงการติดตามผลผู้ที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา เพื่อจะได้ทราบถึงความก้าวหน้าของการรู้หนังสือและการรู้จักใช้การรู้หนังสือให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวเองและสังคม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนในชุมชนแออัด คลองเตยที่กำลังพัฒนาอื่นๆ เช่น ชุมชนร่มเกล้า หัวโคง หมู่บ้านพัฒนาชุมชนใหม่ (เกาะลาว) ลอดค 1 - 11 เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนใน ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาและชุมชนแออัดในคลองเตยที่กำลังพัฒนาอื่นๆ เช่น ชุมชนร่มเกล้า หัวโคง หมู่บ้านพัฒนาชุมชนใหม่ (เกาะลาว) ลอดค 1 - 11 เป็นต้น

2.3 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนใน ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาที่จบการศึกษาแล้วในช่วงระยะเวลา 1 - 4 ปี กับ 5 - 8 ปี

2.4 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือขั้นพื้นฐานของประชาชนใน ชุมชนแออัดกับในเขตชนบท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย